

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

CJL - Vyjmenovaná slova a i/y psaní

Pracovní list 1

Vyjmenovaná slova

V kořeni vyjmenovaných slov a ve slovech s nimi příbuzných píšeme vždy tvrdé y/ý. Osobní a zeměpisná jména se pravopisným pravidlům nemusejí vždy podřizovat (např. pan Žyma i pan Zima). Do přehledu vyjmenovaných slov jsou osobní a zeměpisná jména zařazena jen výběrově.

Přehled vyjmenovaných slov

- B** být – bydlit – obyvatel – byt – příbytek – nábytek – dobytek – zbytek – obyčejný – bystrý – bylina – kobyla – býk – Přibyslav
- L** slyšet – mlýn – blýskat se – polykat – plynout – plýtvat – plyn – lýko – lýtko – lyže – vzlykat – plyš – lysý – pelyněk
- M** my – mýt – myslit – mýlit se – zamykat – hmyz – myš – hlemýžď – mýtina – smyk – chmýří – Litomyšl
- P** pýcha – pytel – pysk – netopýr – slepýš – pyl – kopyto – klopýtat – třpytit se – zpytovat – pykat – pýr – pýřit se – čepýřit se
- S** syn – sytý – sýr – syrový – sychravý – usychat – sýkora – sýček – sysel – syčet – sypat
- V** vy – vysoký – výt – výskat – zvykat – žvýkat – vydra – výr – povyk – výheň a slova s předponou vy/vý

Samohlásky, souhlásky

- samohlásky** - krátké: a, e, i/y, o, u
- dlouhé: á, é, í/ý, ó, ú(ů)
- dvojhlásky: ou, au, eu

- souhlásky** - tvrdé: h, ch, k, r, d, t, n – píše se po nich tvrdé y/ý
měkké: ž, š, č, ř, c, j, d', t', ň – píše se po nich měkké i/í
obojetné: b, f, l, m, p, s, v, z

Poučení

- Po tvrdých souhláskách píšeme v českých slovech **y/ý**.
- Písmena „**d, t, n**“ mohou označovat také měkké souhlásky: dítě, tílko, nikdo... Zde píšeme **i/í**.
- Měkké „**i**“ píšeme ve slovech cizího původu a v citoslovkách: diplom, kino, kilometr
- Po písmenech „**ž, š, č, ř, j**“ a zpravidla také po „**c**“ se píše měkké **i/í**. Slova: tácy, kecy, hecy skloňujeme jako hrady.
- Po obojetných souhláskách píšeme v kořenech slov **i/í**: sbírka, liška, pilina, mlít, sítko, visí.
- Ve slovech vyjmenovaných a s nimi příbuzných píšeme **y/ý**: myšlenka, sýček, výroba.
- V pádových koncovkách se při psaní **i/í** nebo **y/ý** u podstatných jmen a přídavných jmen řídíme vzory: z Břeclavi (z kosti), bez žáby (bez ženy), psí (jarní), milý (mladý).
- V osobních koncovkách přítomného času sloves je vždy měkké **í**: zlobíš, vozíš, prosíš.
- V minulém přičestí platí pravidlo o shodě přísudku s podmětem: dívky skotačily, kuřata pípala, hoši plavali.

evropský
sociální
fond v ČR

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Cvičení

- Doplnit i, í, /y, ý.
Kob-la b-la s b-čkem na pastvě. To b-la zvláštní b-tost. Hrab-ně leží v Moravskoslezském kraji. L-sá nad Labem je město. L-sá hora je vrchol v Beskydech. Muž má l-sinu. Kdo je l-kožrout? Libuše poznala Přem-sla. Ochom-tal se zde dlouho. Litom-šl je rodiště B. Smetany. Znáš hrad S-chrov? F-zika je přejaté slovo. Zb-něk patřil ke zv-dav-m chlapcům. Pom-šlel na ženitbu. Platí se zde m-tné? P-tláci se zaměř-l- na v-sokou.
- Doplnit chybějící části slov.
Do těsta mus-te vm-chat hrst sol-. Mlh- se rozpl-nul- a spust-l se prudk- l-ják. Hlem-žďů ub-vá. Proč zb-tečně zpytovat své svědom-? Hb-tá las-čka v-sko-la z křov-. V-v-klan- kámen nebezpečně v-sel nad skálou. V-jimka potvrzuje prav-dlo. Má mlsn- jaz-ček. Brz-čko se přihnala v-chř-ce. S-ln-ce se kl-katila mezi v-běžk- p-skovcov-ch skal. V- si nevíte rady?
- Vysvětlit význam cizích slov a doplnit chybějící části slov.
S-b-ř, minigolf, p-nzeta, kop-e, sép-e, r-tmus, or-g-nál, r-zoto, l-r-ka, ch-rurgie, kav-ár, s-réna, p-škoty, p-žamo, s-nagoga, v-tam-n, s-ntéza, dem-se, s-mbol, sp-rála, pol-t-k, f-z-olog-e.
- Najít pojmy na mapě a doplnit chybějící části slov.
V-šehrad, Zl-n, Třeb-č, M-levsko, Zv-kov, V-tkov-ce, Kol-n, Pov-dř-, C-dl-na, V-mperk, Bohum-n, Chrop-ň, Karv-ná, Besk-d-, J-stebn-k, Měln-k, S-chrov, Litom-šl, V-soké M-to, Tř-nec, Hodslav-ce.
- Najít hranice slov a doplnit chybějící části.
V-SEHRADDAL-M-LEL-ŠKAZB-ROHL-BUŠEL-PSKOV-NOHRAD-LOVOS-CEHERM-NA.
- Doplnit následující věty vyjmenovanými a příbuznými slovy po **b, m, p**.
Kdy sušíme léčivé? Domácí úkoly nesmějí psány tužkou. Dáme si dostůl aV pohádce vystupuje Spejbl a.....On zbystřil Trápí ho dobré
Koza jeO Vánocích zpívámeZnáš lišku? Rekreační pobyt je.....
Za chvíli se začne Nerad sestudenou vodou. nosí štěstí. Nekupuj zajíce vNa hrubý hrubá záplata. předchází pád.
- Doplnit chybějící části slov.
Brz-čko, Ruz-ně, naz-vat se zás-p, s-rovátka, s-reček, s-novec, Sp-tihněv, sudokop-tník, m-s, ml-t kávu, nedos-chavý, l-mec, sl-čný, B-strc, Kob-l-s-, v-dra, hm-z, přib-tek, s-sel, ob-čejný.
- Najít v textu tvrdé, měkké, obojetné souhlásky. Kterých souhlásek je v textu nejvíc?
Kladnou motivaci často signalizují pozitivní gesta: úsměv, nedočkavý postoj, uvolněné chování. Když člověk pracuje nad úkolem, který ho zajímá nebo který se mu líbí, může mít ohýnek v očích, protože se jeho zorničky opravdu rozšiřují. Když s někým mluvíte, dívejte se mu do očí.

Koncovky přídavných jmen

Pravopis těchto koncovek se řídí podle vzorů.

Přídavná jména tvrdá – mladý:

- ý ve všech koncovkách kromě 1.a 5. pádu množného čísla rodu mužského životného: vysoký kluk (mladý), o silných psech (mladých), se blízkými známými (mladými), ...
- í v 1. a 5. pádě množného čísla rodu mužského životného: radostní, hraví, laskaví chlapci (mladí),...

Přídavná jména měkká – jarní:

- í ve všech pádech: psí (jarní) srst, s kosím zpěvem (jarním), s čapími přílety (jarními),...

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Přídavná jména přivlastňovací – otcův, matčin:

-i v 1. a 5. pádě množného čísla rodu mužského životného: (ti) Milanovi přátelé, strojuvůdcovi přátelé, rybářovi rodiče,...

-y/ý v ostatních koncích: (ty) sestřiny knihy, pro Ondrovy rádce, Janáčkovými skladbami,...

Některá přídavná jména tvrdá mají v 1. pádě také tvary jmenné (mlád): zdrav, živ, hotov, pamětliv, bos,...
Stanovte pravidla shody podmětu a přísudku:

Cvičení

1. Stanovit pravidla shody podmětu a přísudku.
Studenti psali slohovou práci (rod, koncovka).
Stromy kvetly (rod, koncovka).
Žáby skákaly (rod, koncovka).
Koně, ovce, kůzlata se pásli (několikanásobný podmět, koncovka).
Davy lidí pozorovaly hokejový zápas (není zastoupen rod mužský životný, rod).
2. Stanovit, která věta obsahuje podstatné jméno rodu mužského, které označuje věci neživé a může mít tvary životné i neživotné?
V které větě je užit všeobecný podmět?
Jaké pravidlo platí při užití oslovení?
Ledoborci vypluli. Ledoborce vypluly.
Hlásili to v poledne.
To jste nám, fotbalisté, dělat neměli.
3. Doplnit i,y.
To jste, děti, vyráběl- sam-? Žáci a žákyně zahájil- nový školní rok. Mikrob- způsobil- nákazu.
Stromy a květiny se na jaře zazelenal-. Dny se dloužil- a noci se krátil-. Oči malých se rozzářil- štěstím.
Minulý týden jsme se díval- na Hrabalův film. Jana s Martinem našl- v knihovně známé pohádky.
Mnohé staré národy měl- vyspělou kulturu. Automobily se na dálnici náhle zastavil-. Rodiče nám nic nezakazoval-.
4. Vytvořit věty s několikanásobným podmětem.
5. Vytvořit věty s všeobecným podmětem.
6. Převést do množného čísla.

Chlapec pracoval svědomitě. Děvče zalévalo květinu. Pravý hřib se našel. Obraz visel na stěně.